

41. **41. SI VERO TIMEBIT TRANSIRE, etc., TRANSFEREMUS AD EOS ET POTERIMUS ADVERSUS EUM.** — Putant aliqui Timotheum hoc quasi omen accepisse, ex eoque divinasse, an sua, an Judæ foret victoria; sicut Jonathas idem hoc omen victoriae de Philistæis accepit, dixitque: « Si dixerint: Ascendite ad nos, ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris, » 1 Reg. xiv, 12.

Hæc
motu
si facile
vincitur.

Verius est Timotheum hoc dixisse ex bellica experientia et conjecturali præsentia. Duces enim belli perib' explorant hostium animos, an sint metulosi, an audaces et de victoria præfidentes. Si enim sint metulosi, colligunt eos esse infirmos et pusillanimes, ideoque facile præsterni posse; unde eos invadunt et sternunt: si vero videant eos esse audaces et præfidentes, conjiciunt eos esse se fortiores, itaque se subducunt et fugiunt ne ab eis cedantur. Nullum enim valet ad victoriam militum fiducia et hostium diffidentia. Ita S. Thomas, Sanchez, Seraphus et alii. Olim cum essem in Belgio, Noomagi dissidebant cives Catholici ab hæreticis, et utrinque acies parabantur in foro ad configendum; sed dux hæreticorum proposuit alloquium Consulis et ducis Catholici, ut de pace ageretur. Consul Catholicus ducis hæretici manum apprehendens, deprehendit eam tremulam; unde ad suos reversus: *Acite, ait, cives, pugnemus, hostes timeant et tremunt, nostra est victoria; pugnaverunt, vicerunt, et hæreticos urbe expulerunt.* Agesilaus, rex Sparte bellicosissimus, rogatus que dos maxime duces belli exornaret, respondit: « Audacia adversus hostes, et in oblata opportunitate ratio et consilium, » Ita Stobæus, *serm.* 32.

42. STATUIT (Judas) SCRIPAS, — qui militum nomina in catalogo inscribentur, ut viderent ne quis eis torrentem remaneret, sed ut egerent omnes transire, ut totis copiis animose in Timotheum irruens eum præsterneret, uti et fecit.

43. ET TRANSFERAVIT AD ILLOS PROR. — Judas videns suos timere transitum fluminis ob hostium copiam, prior ipse flumen transmisit, ut reliqui eum quasi ducem suum generose sequerentur. Itaque factum est. Quare hæc audacia hostes percussit, in fugam egit, cecidit, contovit, ut sequitur. Idem fecere magni duces qui in rebus arduis primi rem aggressi, milites ad se sequendum suo exemplo animaverunt, et rem confecerunt. Ita fecit Cato apud Lucanum, lib. IX, primus arens Lybicus inædians, unde milites ad se sequendum exhortans aiebat:

Primum arenas
Ingrédiam, primisque gradus in pulvere portam.

Et mox:
Præterite meo, fatisque pericula vestra

Idem fecere Alexander Magnus et Julius Cæsar, teste Suetonio in ejus vita, cap. LVIII et seq. Trium est illud Philippi patris Alexandri: « Formi-

dabilior est exercitus cervorum in duce leone, quam leonum in duce cervo. » Et illud Alberti ducis Austriæ apud Sylvium, lib. II *De gestis Alphonsi*: « Si alium quam me exercitus contra Boemos ductorem petitis, frustra me Austriæ Ducem nominatis. Dux enim revera est, qui exercitum ducit, et quem acriter pugnantem exercitus sequitur. »

43. ET CONGREGAVIT UNVERSOS ISRAELITAS, — ut ex Galaaditide, ubi hostibus cingebantur, secum venirent in terram Juda, ibique inter præsidia Judæorum securi degerent, ut dixi de Galilæis, vers. 23.

46. ET VENERUNT USQUE EPHRON, ET HEC CIVITAS MAGNA IN INGRESSU, — id est, in aditu Galaaditidis posita. Erat ergo Ephron trans Jordanem in terra Galaad. Distinguntur hæc tria nomina Ephraim, Ephron et Ephron. Ephraim enim erat mons tribus Ephraim, Ephron erat oppidum parvum quinque milliariibus distans a Bethel, respiciens ad Orientem, in quam Christus fugiens Pharisæos, secessit paulo ante mortem, *Johannis* xi, 34. Ephron erat civitas, quam Israeli bello eripuit Asa, *II Paralip.* xiii, 19, postea vicus magnus contra Septentrionem, viginti milliariibus distans a Jerusalem: ita Adrichomius et alii, licet S. Hieronymus, in *locis Hebr.* videatur dicere Ephron esse eundem cum Ephraim. Rorsum Ephron fuit triplex, una in tribu Ephraim, de qua jam dixi; altera in tribu Juda, ait S. Hieronymus et Adrichomius; tertia in tribu Manasse, de qua hic agitur. Hæc enim ait Adrichomius, in *Descriptione tribus Manasse*, num. 48, fuit urbs magna et munita valde, ac multis bellicis machinis, telorumque apparatu instructa, sita ita via publica non procul a Jordane, et penes regione civitatis Bethsan, sive Scytopolis: quam montes utriusque ei circumvallant, ut non nisi per civitatem iter pateat. Unde cum Judas Machabæus hæc exercitum duceret, ac transitus illi per civitatem, quem per nuntios modeste petierat, negaretur, ferro sibi viam aperire coactus est.

47. ET ERAT JUDAS COLLIGENS EXTREMOS — agminis sui, scilicet infirmos, debiles, fatigatos, feminas, pueros, senes: ne quis in via deficeret, vel tarde sequens in hostium manus incidere. Fuit hæc insignis Judæ providentia et charitas, ut suos omnes salvos reduceret in Judæam.

Et exhortabatur populum per totam viam, — ut animose pergeret, ita tamen ut extremos agminis non desereret.

56. AUDIUIT JOSEPHUS ZACHARIE FILIUS ET AZARIAS PRINCEPS VIRTUTIS, — id est, exercitus a Juda fidelis in Judæa, ut se absente eam custodiret, hæc tamen lege, ut cum hoste non configeret ante suum reditum, ut dictum est vers. 18 et 19. Quare dum hi duo contra jussum Judæ eo absente configere voluerant, cæsi fugatique fuerunt. Hæc mirum fuit justa poena inobedientie, æque ac superbie, qua ipsi sibi famam et gloriam præliandi instar Judæ parere safegerunt.

62. IPSI AUTEM NON ERANT DE SEMINE VIROHUM IJ-

LORUM, PER QUOS SALUS FACTA EST IN ISRAEL, — id est non erant de semine Mathathie et filiorum asseclarumque ejus, quos Deus elegerat in belli sacri duces; ideoque eis vires, robur et victorias tam illustres contulit. Quare cum ipsi a Juda se segregarent, imo contra ejus jussum, quasi ejus gloriæ æmuli pugnarunt, a Deo deserti, vicli, cæsi que fuerunt. Discat hic quisque se præliis et officiis non ingerere, sed expectare Dei vocationem, illamque sequi: sic enim prospere Deo dirigente omnia cedunt; sin autem, Deo deserente, infelicer. Porro Judam elegit Deus hoc fine, « ut defenderetur gens (fidelis Ecclesiæ) unde ventura esset salus mundi, » ait Rupertus lib. X, cap. xxv, ut scilicet ex Israele nasceretur Christus mundi Salvator.

63. ET VIRI JUDA MAGNIFICATI SUNT VALDE. — Viri Juda vocantur milites Judæ Machabæi, qui in Galaaditide tam præclara gesserant, et tot victoriis gloriosi. Unde Græca clare habent: *Et vir Judas*

et fratres ipsius glorificati sunt. Perperam ergo nonnulli hinc colligunt Judam Machabæum fuisse oriundum e tribu Juda, cum constet eum fuisse e tribu Levi.

65. ET EXPUGNABAT FILIOS ESAU, — Judas nunquam quiescens instar fulminis circumibat debellando Idumæos, Samaritanos, Philisthæos, cæterosque Judæorum hostes, ideoque assiduus de his victoriis Deo dirigente triumphabat: Unde de his ante aliquot sæcula vaticinali fuerunt Abdias, Sophonias, alique prophete.

67. IN DIE ILLA CADIDERUNT SACERDOTES IN BELLO, DUM VOLUNT FORTITER FACERE, ET SINE CONSILIO (ac directione Judæ ducis sui) EXEUNT IN PRÆLIUM. — Hoc morebatur eorum temeritas, ambitio gloriæ et inobedientia. Mariana et Sanchez putant hæc Sacerdotes esse Josephum et Azariam jam dictos vers. 36, Planius alii censent fuisse diversos, qui eorum instar avidi gloriæ et Judæ æmuli, inconsultis hostes invadentes ab eis fusi cæsi que fuerunt.

CAPUT SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Antiochus Epiphanes a Persis repulsus, audientibus suis a Juda cassos, ex mareo egrotat et moritur; mox, vers. 17, Lysias substituit ei filium Antiochum Eupatorem. Judas obsidet arcem Sion; contra eum ab imposticis concitatur Eupator, educitque in aciem centum milia peditum et viginti milia equitum cum 32 elephantis, cum quibus, vers. 42, Judas fortiter configit, ac Eleazarus elephantum regium subiens, cædens ab eo cadente opprimitur. Inde, vers. 49, Eupator obsidet Bethsuram, eamque fame capit, idem facturus arci a Juda erectæ in monte Sion, nisi avocatus Antiochiam perrexisset contra Philippum: quare cum Judæis pacem inicit, sed eam mox rumpit.

1. Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones, et audivit esse civitatem Elymaidem in Perside nobilissimam, et copiosam in argento et auro, 2. templumque in ea locuples valde; et illic velamina aurea, et lorice, et scuta, quæ reliquit Alexander Philippi rex Macedo, qui regnavit primus in Græcia. 3. Et venit, et querebat capere civitatem, et deprædari eam; et non potuit, quoniam innobuit sermo his qui erant in civitate; 4. et insurrexerunt in prælium, et fugit inde, et abiit cum tristitia magna, et reversus est in Babyloniæm. 5. Et venit qui nuntiaret ei in Perside, quia fugata sunt castra, quæ erant in terra Juda: 6. et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis, et fugatus est a facie Judæorum, et invaluerunt armis et viribus, et spoliis multis quæ ceperunt de castris, quæ exciderunt: 7. et quia diruerunt abominationem, quam ædificaverat super altare, quod erat in Jerusalem, et sanctificationem, sicut prius, circumdederunt muris excelsis, sed et Bethsuram civitatem suam. 8. Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit, et commotus est valde; et decidit in lectum, et incidit in languorem præ tristitia, quia non factum est ei sicut cogitabat. 9. Et erat illic per dies multos, quia renovata est in eo tristitia magna, et arbitratus est se mori. 10. Et vocavit omnes amicos suos, et dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis, et concidi, et corruvi corde præ sollicitudine; 11. et dixi in corde meo: In quantum tribulationem deveni, et in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum, qui jucundus eram, et dilectus in potestate mea! 12. Nunc vero rememiscor malorum quæ feci in Jerusalem, unde et abstuli omnia spolia au-

rea et argentea quæ erant in ea, et misi auferre habitantes Judæam sine causa. 13. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista, et ecce pereo tristitia magna in terra aliena. 14. Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, et præposuit eum super universum regnum suum; 15. et dedit ei diademata, et stolam suam, et annulum, ut adduceret Antiochum filium suum, et nutriret eum, et regnaret. 16. Et mortuus est illic Antiochus rex anno centesimo quadagesimo nono. 17. Et cognovit Lysias quoniam mortuus est rex, et constituit regnare Antiochum filium ejus, quem nutritiv adolescentem; et vocavit nomen ejus Eupator. 18. Et hi qui erant in arce, concluderant Israel in circuitu sanctorum; et quærebant eis mala semper, et firmamentum Gentium. 19. Et cogitavit Judas disperdere eos; et convocavit universum populum, ut obsiderent eos. 20. Et convenerunt simul, et obsederunt eos, anno centesimo quinquagesimo, et fecerunt balistas et machinas. 21. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, et adjunxerunt se illis aliqui impii ex Israel. 22. et abierunt ad regem, et dixerunt: Quousque non facis judicium, et vindicas fratres nostros? 23. Nos decrevimus servire patri tuo, et ambulare in præceptis ejus, et obsequi edictis ejus: 24. et filii populi nostri propter hoc alienabant se a nobis, et quicumque inveniebantur ex nobis, interficiebantur, et hereditates nostræ diripiebantur. 25. Et non ad nos tantum extenderunt manum, sed et in omnes fines nostros: 26. et ecce applicuerunt hodie ad arcem Jerusalem occupare eam, et munitionem Bethsuram munierunt: 27. et nisi prævenieris eos velocius, majora quam hæc facient, et non poteris obtinere eos. 28. Et iratus est rex, ut hæc audivit; et convocavit omnes amicos suos, et principes exercitus sui, et eos qui super equites erant. 29. Sed et de regnis aliis, et de insulis maritimis, venerunt ad eum exercitus conductitii. 30. Et erat numerus exercitus ejus, centum millia peditum, et viginti millia equitum, et elephanti triginta duo, docti ad prælium. 31. Et venerunt per Idumæam, et applicuerunt ad Bethsuram, et pugnaverunt dies multos, et fecerunt machinas; et exierunt et succenderunt eas igni, et pugnaverunt viriliter. 32. Et recessit Judas ab arce, et movit castra ad Bethzacharam contra castra regis. 33. Et surrexit rex ante lucem, et concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam; et comparaverunt se exercitus in prælium, et tubis cecinerunt: 34. et elephantis ostenderunt sanguinem uræ et mori, ad acuendos eos in prælium: 35. et diviserunt bestias per legiones: et astiterunt singulis elephantis mille viri in lorice concatenatis, et galeæ æræ in capitibus eorum; et quingenti equites ordinati unicuique bestie electi erant. 36. Hi ante tempus ubicumque erat bestia, ibi erant; et quocumque ibat, ibant, et non discedebant ab ea. 37. Sed et turres lignæ super eos firmæ protegentes super singulas bestias; et super eas machinæ: et super singulas viri virtutis triginta duo, qui pugnabant desuper, et Indus magister bestie. 38. Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, et perurgere constipatos in legionibus ejus. 39. Et ut refulsit sol in clypeos aureos, et æreos, resplenderunt montes ab eis, et resplenderunt sicut lampades ignis. 40. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, et alia per loca humilia; et ibant caute et ordinate. 41. Et commovebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis, et incensu turbæ, et collisione armorum; erat enim exercitus magnus valde et fortis. 42. Et appropiavit Judas et exercitus ejus in prælium, et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. 43. Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loriceatam lorice regis: et erat eminens super cæteras bestias. Et visum est ei quod in ea esset rex: 44. et dedit se ut liberaret populum suum, et acquireret sibi nomen æternum. 45. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis, interficiens a dextris et a sinistris, et cadebant ab eo huc atque illuc. 46. Et ivit sub pedes elephantis, et supposuit se ei, et occidit eum; et cecidit in terram super ipsum, et mortuus est illic. 47. Et videntes virtutem regis, et impetum exercitus ejus, divterunt se ab eis. 48. Castra autem regis ascenderunt contra eos in Jerusalem, et applicuerunt castra regis ad Judæam et mon-

tem Sion. 49. Et fecit pacem cum his qui erant in Bethsura; et exierunt de civitate, quia non erant eis ibi alimenta conclusis, quia sabbata erant terræ. 50. Et comprehendit rex Bethsuram; et constituit illic custodiam servare eam. 51. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos; et statuit illic balistas, et machinas, et ignis jacula, et tormenta ad lapides jactandos, et spicula, et scorpiones ad mittendas sagittas, et fundibula. 52. Fecerunt autem et ipsi machinas adversus machinas eorum, et pugnaverunt dies multos. 53. Escæ autem non erant in civitate, eo quod septimus annus esset; et qui remanserant in Judæa de Gentibus, consumperant reliquias eorum quæ repositæ fuerant. 54. Et remanserunt in sanctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos fames; et dispersi sunt unusquisque in locum suum. 55. Et audivit Lysias quod Philippus, quem constituerat rex Antiochus, cum adhuc viveret, ut nutriret Antiochum filium suum, et regnaret, 56. reversus esset a Perside, et Media, et exercitus qui abierat cum ipso, et quia quærebat suscipere regni negotia: 57. festinavit ire, et dicere ad regem et duces exercitus: Deficimus quotidie, et escæ nobis modica est, et locus, quem obsidemus, est munitus, et incumbit nobis ordinare de regno. 58. Nunc itaque demus dextras hominibus istis, et faciamus eam illis pacem, et cum omni gente eorum: 59. et constituamus illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius. Propter legitima enim ipsorum, quæ despeximus, irati sunt, et fecerunt omnia hæc. 60. Et placuit sermo in conspectu regis et principum: et misit ad eos pacem facere, et receperunt illam. 61. Et juravit illis rex et principes; et exierunt de munitione. 62. Et intravit rex montem Sion, et vidit munitionem loci; et rupit citius juramentum quod juravit; et mandavit destruere murum in gyro. 63. Et decessit festinanter, et reversus est Antiocham, et invenit Philippum dominantem civitati; et pugnavit adversus eum, et occupavit civitatem.

4. ET REX ANTIUCHUS (Epiphanes cum quo hucusque Judæi et Judæi fuit contentio et bellum. Hic ergo perrexit) ELYMAIDEM, (quæ alio nomine dicta est *Persepolis*, id est Persarum civitas, imo metropolis, II *Machab.* ix, ut expilaret) TEMPLUM IN EA LOCUPLES — Veneri dicatur; sed a civibus fuit repulsus. Hebræi enim Persiam vocant Elam, unde Elamitas appellant Persas, et Elymaidam, quam Græci vocant *Persepolis*. Sic Hebræice *Bethsames* a Græcis vocatur *Heliopolis*, a Latinis *Civitas Solis*. Sic *Simon* Hebræice vocatur *Chananeus*, Græce *Zelotes*, Latine *Emulator*. Porro « templum » hoc Veneri fuisse dicatur assertit Appianus, licet Josephus et S. Hieronymus in cap. viii *Daniel*. putent fuisse Biance, Justinus vero, lib. XXXII, Jovis Dindymæi.

4. REVERSUS EST IN BABYLONIAM, — ibique morore mortuus anno regni sui 12, qui fuit Græcorum annus 149: fuisse mors ejus describitur libro II, cap. ix.

Nota: « Reversus est, » id est reverti cepit, perrexit Babylonem, sed eo non pervenit, mortuus enim est in montibus Persidis et Mediæ juxta Echatanam, ut dicitur lib. II, cap. ix, 3 et 27, et ergo « reversus » significat acium inchoatum, non perfectum: unde pro ἀνεπέταξ, id est reversus est, Græca, Vaticana et Regia habent ἀνεπέταξ, id est reverti, sive ut revertetur, hoc est, abscessit inde repetens Babyloniam, ut vertit Vatablus. Quocirca Pererius, in *Daniel*, cap. xi, et Salius censent Antiochum defunctum in montibus Mediæ, licet

Serarius malit eum ibi graviter ægrotare cæpsisse, sed Babylonem esse defunctum.

7. ET QUIA DIRUERUNT JUDAS ET JUDEI) ABOMINAB. Vers. 7. TIONEM, (id est abominabile idolum Jovis Olympii, quod Antiochus super altare in templo collocarat): ET SANCTIFICATIONEM, (id est sanctuarium, sive sanctum templum — CIRCUMDEDERUNT MURIS.

12. NUNC VERO REMINISCOR MALORUM. — Ecce cond. Vers. 12. scientia scelerum arguit, ut agnoscat se ob sua scelera et sacrilegia contra Deum, templum et Judeos commissa cruciari et ad mortem adigi. En quam verum: « Conscientia mille testes! » Id patet in Calvo vago et profugo ob cadem fratris Abelis, *Genes.* iv, in fratribus Josephum vendentibus, *Genes.* xlii, 21, in Juda proditore, *Matth.* xxvii, 4. Urgente enim pena, statim conscientia menti culpam, quasi penæ causam, in memoriam revocat, eamque sua increpatione castigat et pulsat.

45. ET DEDIT EI (Philippo sibi intimo) DIADEMA Vers. 13. ET STOLAM SUAM, ET ANNULUM, — ut ea quasi regni insignia deferret ad filium suum Antiochum Eupatorem puerum, eumque educaret et dirigeret, quasi pædagogus, ac sibi in regno substitueret curando, ut ipse regnaret, ne Demetrius ejus consobrinus regnum invaderet, uti re ipsa fecit.

17. ET COGNOVIT LYSIAS, QUONIAM (quod) MORTUUS Vers. 14. EST REX ANTIUCHUS (Epiphanes), ET CONSTITUIT REGNARE (ut regnaret, hoc est regem proclamavit) ANTIUCHUM FILIUM EJUS (novennem, ait Appianus in *Syriaco*), ET TOCAVIT NOMEN EJUS EUPATOR, — id

est homo et felici patre natus, magnis natalibus ortus; Epiphanius, id est illustris patris generosus et illustris filius. Sic *ἐπιφάνεια* vocatur generosa filia. Et *ἐπιφάνεια* dicti sunt a Theseo nobiles Atheniensium, teste Plutarcho in *Theseo*, qui et in Publicola Patricios Romanorum vocat *ἐπιφάνεια*, idemque nomen Budeus in *epist. Doctor. Venetis* attribuit. Alter Pagninus in *nomin. Hebraicis*: «Eupator,» inquit, idem est quod «bonus pater,» id est bonus Princeps. Ille enim subditos amat quasi filios, eisque se benignum et beneficium quasi patrem exhibet. Prius etymon videtur aptius et verius. Nam Syri, ait Appianus in *Syriaco*, Antiocho cognomen addiderunt Eupatori propter patris virtutem, quasi dicerent eum felicem, cui talis pater contigisset.

18. ET HI QUI ERANT IN ARCE, — *g. d.* Milites Antiochi occupantes arcem Sion, secentes Judam cum copiis abesse, querendo continuo vexabant presidium paucos, quos Judas in arce vicina priori obiecta ad eos compendendum collocarat; quin et

CONCLUSERANT ISRAEL IN CIRCUITU SANCTORUM, (ut extra suam arcem et templum pedem ederre non auderent: atque hac ratione agebatur semper) FIRMAMENTUM GENTIUM, — hoc est, robar et fortitudo Antiochistarum. Quare Judas cum toto exercitu eos arcemque Sion obsedit anno 130 Græcorum, qui foit annus secundus Eupatoris.

21. ET INVENTERUNT SE ILLIS ALIQUI IMPH EX ISRAEL, — invidentes glorie Jude, qui proinde regem Antiochum Eupatorem adierunt, excitantes eum ad Judam contereret, sperantes se in locum Jude ab eo substitutos, ut Judæ forent prefecti et domini. Erant ergo hi apostate et proditores Israelis.

23. ET INATVS EST REX — Antiochus Eupator juvenis, imo puer excitatus a Lybia et suis consiliariis, qui proinde contra Judam collegit centum milia pedum et 20 milia equitum cum 32 elephantis qui erant docti ad prælium.

31. ET EXIERUNT (Judæi obsessi ex sua arce Bethsura), ET SUCCEDERUNT EAS (machinas ab Eupatore contra se erectas) ET PUGNAVERUNT VIRILITER, — fortiter se suamque Bethsuram propugnando.

34. ET ELEPHANTIS OSTENDERUNT SANGUINEM (suum sive liquorem, puta rubentem instar sanguinis) UVAE ET MORI (ad acruendos eos) IN PRÆLIUM, — ut viso quasi sanguine conclaterent et efferrerent ad sanguinem hostium fundendum. Licet enim elephantis, tauri, leones non egeant hac proritatioe, cum dracones aliæque animalia sibi infesta cernunt, ea tamen indigent in prælio hominum: nam cum hominibus non habent antipathiam.

Porro elephantis hos fuisset enormes et robustissimos liquet ex eo quod erant Indici; nam Indum habebant magistrum: Indici autem sunt maximi et validissimi, longeque Lybios superant, teste Livio, lib. XXXVII. Rursum ex eo quod quilibet elephas dorso gestaret turrim celsam et va-

lidam in eaque 32 armatos cum telorum armorumque copia. Insuper ex eo quod quilibet elephantis assisterent quingenti equites, illi et 32 elephantis universim assisterent sedecim milia equitum cum elephantis et pro elephantis deputantur. Eo major fuit virtus Judæ et Judæorum cum tantis monstris generose dimicantium. Insuper cuique elephantis assistebant mille pedites, quare 32 elephantis assistebant 32 milia peditem. Nota primo prisca elephantis usus, et etiamnum Indos uti in præliis ob causas quas recenset Vegetius, lib. III *De re milit.* cap. XXIV:

«Elephantis, inquit, in præliis magnitudine corporum, barbitus horrore, forme ipsius novitate, homines equosque conturbant. Hos contra Romanum exercitum primus in Lucania rex Pyrrhus eduxit. Postea Annibal in Africa, rex Antiochus in Oriente, Jugurtha in Numidia copiosos habuerunt adversus quos diversa excogitata sunt genera armorum:» his adde primo fastores, qui in elephantis tam gravis est ut equi hostium cum fere non valentes aufugiant, nisi illi prius assueverint; secundo, elephantem præ aliis animalibus esse docilem, adeo ut proxime ad docilitatem, prudentiam et sagacitatem hominum accedat, ut docent Plinius, lib. VIII, cap. II, Aristoteles, lib. IX *Hist. anim.* cap. XLVI. Docetur ergo præfieri, et quomodo in prælio se gerere, quæque munia obire debeat. Recenset ea Elianus, lib. XII et XXII; tertio, elephantis æque ac tauros obiectu sanguinis irritari, efferari et concitari, ut in hostem ruant, ut docet Valerius S. *Philos.* cap. LXXXII. Ex adverso noster Sanchez censet colorem sanguineum uvæ et mori elephantis fuisse ostensum, ut meminisset se hoc succo a vulneribus curatos, et rursus si in prælio vulnererent fore curandos. Vulnera enim et morbos elephantis a rectoribus curari vino nigro tradit Elianus, lib. XI, cap. VII, Arianus et Strabo. Id quod apte congruit tropologie. Si enim sanguis uvæ accendit elephantem, ut memor beneficii et curacionis pro idum ab hero acceptæ pro eo depugnet et in gladios hastasque pronat, quid nos facere oportet iatuentes Christum qui pro nobis omnem suum sanguinem vitamque in cruce profudit? Addit Elianus, lib. III *De animalibus*, vinum dari elephantis ad potandum, ut eo accensu, quasi ebril in enses armaque ruant. Idem apud Judæos factum docet lib. III *Machab.* cap. V: «Jussit, inquit, Hermon elephantorum præfectus, ut proxima die thus largis manipulis cum vino mero plurimo potui daretur elephantis omnibus numero quingentis, ut potui affatum prælio efferati ad mortem Judæis afferendam introducerentur.» Thus enim vino immixtum sensus hebetat, eisque stuporem immittit. Sic vinum epotum a lauris aliisque animalibus eos facit animosos et audaces, imo feroces et furiosos, ut in obvios quosque irrant.

35. ET ASTITERUNT SINGULIS ELEPHANTIS MILLE VIRI IN LORICIS CONCATENATIS, — que scilicet ins-

Elephanto
ho.
Cur?

Rea
Primo.

lar refis, annulis seu hamulis inter se connectebantur, unde et hamate et squamate dicebantur, quasi indutus erat Goliath duellans cum Davide, I *Reg.* cap. XVII, 5.

36. HI ANTE TEMPUS UBICUMQUE ERAT BESTIA, IBI ERANT, — *g. d.* Hi mille viri cum celeritatem gressus elephantis æquare non possent, præibant elephantem: quare ante tempus, quo bestia ad certum locum adveniebat, ipsi illam in eodem præveniebant: dum enim cernebant bestiam ad certum locum contendere, ipsi per semitas breviores et directas, eodem procurrebant, et bestiam prævertebant.

37. SED ET TURRES LIGNÆ SUPER EOS FIRMÆ, — habentes sua valla et loricas, quibus erant «protectentes» tum ipsos milites, tum eorum machinas.

ET SUPER SINGULAS (TURRES) VIRI VIRTUTIS (id est strenui et fortissimi), TRIGINTA DUO QUI PUGNABANT DESUPER (in subjectos hostes; unde eos facile sternebant): ET INDUS MAGISTER (rector) BESTIÆ, — unde liquet hos elephantis fuisse Indicos, qui longe grandiores et robustiores sunt Africanis; hi enim vix sex, vel septem armatos portant. Ita ex Livio, Plinio, Solino et aliis Gesnerus et Aldrovandus in elephante.

39. ET UT REFULSIT SOL IN CLYPEOS AUREOS ET ÆREOS, RESPLENDEBUNT MONTES AB EIS, (tum quia exercitus hic in suos ordines distributus, sole clypeos eorum reverberante, intuentibus totidem videbatur in se exhibere montes ære et auro splendentes; tum quia ordines hi erant in vallibus, ut habet Græcus; quare ex vallibus fulgor in clypeis radiis solis excitatus, reverberabatur in vicinos montes, ut illi toti fulgidi et splendentes apparerent), SICUT ILLI TOLI FULGIDI ET SPLENDENTES APPARENT, presertim quia, ut sequitur, pars exercitus regii per montes, pars per valles incedebat. S. Ambrosius, lib. I *Offic.* XII, hæc ad elephantos refert: «Hi enim, inquit, ad ortum solis, velut montes quidam armorum coruscis, tanquam lampadibus ardentibus refulgebant.»

42. ET CECIDERUNT DE EXERCITU REGIS SEXCENTI VIRI, — Judas ergo statim initio prælii prostravit sexcentos milites Antiochi, ac mox quatuor milia, ut dicitur, lib. II, cap. XIII, vers. 18.

43. ET VIDIT ELEAZAR FILIUS SAURA UNAM DE BESTIIS. — Hic Eleazar fuit frater Jude Machabæi, ait Josephus, cap. II, vers. 5, cognominatus est Avaran vel Abaran, unde pro «Saura» Josephus legit Avaran, Codex Basilii Abaran. Nam in Græco non est «Saura» sed tantum Eleazar Avaran. Unde Vatablus veritè: «Eleazar, qui vocatur Avaran, id est fortis eorum. Sic et Gorionides, Serarius, Sallianus et alii. Addit Gorionides eum hortatu fratris sui Jude aggressum esse elephantem. Hinc et Eleazar fratris Jude nulla fit mentio, ut fit Jonathan, et Simon et Joannis fratrum Jude. Videtur ergo hic Eleazar fuisse frater Jude, qui hic generose sub elephante occubuit.

Dices: Quomodo ergo vulgata habent «filius Saura?» Respondeo, Eleazar erat filius Mathathie, qui cognominatus est «Saura,» vel, ut Græca habent, Avaran, vel Abaran, id est fortis eorum. Ipse enim vexillum fortitudinis contra Antiochum primus erexit. Porro cognomen hoc Avaran Mathathias ad filium suum Eleazarum transtulit ob ægagiam ejus animi corporisque fortitudinem. Erant enim Hebræi polyonomi et plura a variis dotibus, vel eventis sortiebantur nomina, vel potius agnomina: forte ex סאורא *seabiron* vel *seavaran*, id est cui est fortitudo, per crasin factum est «Saura,» sicut Genes. XLIX pro *Silo*, id est Messias, Septuaginta legerunt סלו *Selo*, id est *quæ illi*, scilicet Christo reposita sunt, puta regnum æternum et gloria eterna. Simili enim modo plura nomina propria usu contracta, imo corrupta et detorta videmus; Sanchez tamen negat Eleazarum hunc fuisse fratrem Jude.

44. ET DEPITIS (in pugnam contra elephantem, ideoque in certam mortem hoc sine primario, UT LIBERARET POPULUM SUUM) AB INVASIONE REGIS ANTIOCHI EUPATORIS; SECUNDARIO, UT ACQUIRERET SIBI NOMEN ÆTERNUM, — tum in terra apud homines, ut eos suo exemplo incitaret ad similia heroica facinora, tum potius in celo apud Deum et S. Angelos. Atque utrumque consequens est. Nam ut ait S. Ambrosius loco mox citando: «Rex tertius unius fortitudine pacem rogavit.»

46. ET TIT SVI PEDES ELEPHANTIS, — ut ventrem ejus perfoderet, itaque cum faceret tuere, ac ruina sua regem opprimere, qua tamen se quoque opprimeundum sciebat. Intendebat ergo directe regem occidere. Indirecte vero intendebat permittere se quoque eadem ruina opprimi, sine qua regem occidere non poterat. Sic milites in acie primum locum ambiunt, ut primi in urbem, vel hostem insillant, etiamsi sciant perosque eorum cadentes et occubituros, hæcque mortem putant suam esse gloriam. Sic Samsou concessus columnis domus evertit, ut satrapas Philisthorum ruina domus obrueret, etiamsi eadem se obruendum sciret, *Judic.* XVI, 29. Vide ibi dicta. Quocirca Eleazarum a robore et zelo laudant S. Ambrosius, S. Gregorius, Serarius, Sallianus et alii passim. Simile facinus narrat Xenophon, lib. VII *Cyropæd.* de quadam, qui ventre equi Cyri transfixo Cyrum dejecit. Audi S. Ambrosium, libro I *Offic.* cap. XI: «Quanta igitur virtus, inquit, animi, primo ut mortem non timeat; deinde ut circumfusis legionibus inimicorum, in confertos reperet hostes, medium penetraret agmen, et contempta morte ferocior, abjecto clypeo, utraque manu vulnerata molem bestie subiret ac sustineret; post infra ipsam succederet, quo pleiori feriret ictu. Cujus ruina inclusus magis quam oppressus, suo est sepultus triumpho. Nec fefellit opinio virtus, quamvis regius fellerent habitus. Tanto enim virtutis spectaculo delixi hostes, inertem occupatum incursare non ausi post casum»

ruentis bestiae, sic trepidaverunt, ut impares se omnes unius virtuti arbitrentur. » Et mox: « Iaque Eleazarus haereditatem virtutis suae pasem reliquit. »

ET CECIDIT (elephas) SUPER IPSUM (Eleazarum, (qui se ei supposuerat), ET MORTUUS EST ILLIC. — Eleazarus, oppressus ab elephante supra se cadente. Symbolice S. Gregorius, lib. XIX *Moralium* cap. XIII: « Eleazar, ait, in prelio elephantem feriens stravit; sed sub ipso, quem exstinxit, occubuit. Quos ergo iste significat, quem sua victoria oppressit, nisi eos, qui vicia superant, sed sub ipsa, quae subjunguntur, superbiendo succumbunt? Quasi enim sub hoste, quem prosternit, moritur, qui de culpa quam superat, elevatur. »

Vers. 47. 47. ET VIDENTES (Judas et Judaei) VIRTUTEM REGIS, (id est exercitum regis tam validum et copiosum, ut ipsi pauci eum prosternere non possent, prudenti consilio ad tempus) DIVERTERUNT SE AB EIS, — et perreperunt ad obsidendum arcem in monte Sion ab Antiochistis occupatam. Similiter rex tot suorum a Juda caesis territus se subduxit, nec ausus fuit Judam ab euntem inssequi, sed Bethsuram obsedit. Nota: In hisce libris per « virtutem » intelligitur validus exercitus; hunc enim significat Graecum *δυναμις*.

Vers. 49. 49. ET FECIT PACEM CUM EIS, QUI ERANT IN BETHSURA, (cum pacto, ut eos fame morientes sineret egredi et alimenta quaerere, ipse vero Bethsuram occuparet:) QUIA SABBATA ERANT TERRE. — id est quia erat annus septimus, sive sabbaticus, quo nec serere, nec metere licebat, sed terra danda erat sua quies juxta legem *Exodi* XXIII. Simili ratione Herodes fame cepit Jerosolymam in anno sabbatico, uti narrat Josephus, lib. XIV, cap. XXVIII.

Vers. 51. 51. ET CONVERTIT (rex Antiochus Eupator) CASTRA AD LOCUM SANCTIFICATIONIS, (ut templum et arcem, quam juxta illud ad tutelam erexerat Judas, cap. IV, vers. 60, expugnaret:) ET STATUIT ILLIC BALISTAS, etc., ET SCORPIOS, (quae erant machinee, sive catapultae) AD MITTENDAS SAGITTAS ET FUNDBULAS, — Graece *σπειράδας*, id est fundas, sive balistas majores, quae lapides grandes fundebant et jaculabantur in urbem, de quibus vide Vegetium, Lypsim, Valtrinum et alios.

Vers. 55. 55. ET AUDIIT LYSIAS QUOD PHILIPPUS, etc. —

Lysias, qui regebat Eupatorem regem, utpote puerum, timens Philippum, ne se suo loco graduque extruderet, eo quod Philippus a patre Antiocho Epiphane moriente constitutus fuisset gubernator regni aequae ac filii Eupatoris, suavis Eupatori pacem facere cum Judaeis, ac contra Philippum pergere, ne is regnum invaderet; itaque factum est; unde II *Mach.* XIII, 22, haec suppletur et adduntur, quae valde Judaei fortitudinem et victoriam commendant: « Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris: dextram dedit, accepit: abiit, commisit cum Juda: superatus est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiae, qui relictus erat super negotia, mente consternatus Judaeos deprecans, subditisque eis jurat de omnibus quibus justum visum est: et reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, et munera posuit, Machabaeum amplexatus est, et fecit eum a Ptolemaide usque ad Gerrenos ducem et principem. »

62. ET RUPIT CITIUS JURAMENTUM, (quia arcem erectam a Juda ad templi tutelam curavit everti, dum, ut sequitur, MANDAVIT OBSTRUERE MURUM (arcis) IN GYRO. Sed mox regem perfidiae suae percipit, qui cupiens uti auxilio, et robore Judaei et Judaeorum contra Philippum, cum eo foedus renovavit, Judamque amplexatus fecit eum ducem et principem, uti jam dixi ex II *Machabaeorum* XIII.

63. ET PUGNAVIT ADVERSUM EUM (Philippum sibi rebellantem, eumque captum occidit) ET OCCUPAVIT CIVITATEM — Antiochiam, adjutus valde auxiliis Judaei et Judaeorum, uti narrat Josephus et Gorionides. Porro Antiochia est metropolis Syriae, urbs celeberrima, quam Orontes fluvius interfuit, postea a Justiniano Imperatore dicta Theopolis, id est Dei civitas. In ea primum sedit Petrus Apostolus, ibique primum fideles appellati sunt Christiani. Dicta est Antiochia ab Antiocho, sicut Epiphania ab Epiphane, Alexandria ab Alexandro, Roma a Romulo, Constantinopolis a Constantino fundatore. Porro Antiochiam condidit Seleucus Nicanor, qui primus post Alexandrum Magnum in Asia et Syria regnavit, eamque ex nomine patris sui Antiochi Antiochiam nuncupavit, et Syriae caput constituit, ait S. Isidorus, lib. XV *Origina* cap. I.

CAPUT SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Demetrius Seleuci filius Roma fugiens, paternam Syriae regnum occupat, ideoque Antiochum Eupatorem suum consobrinum illud occupantem cum Lysia tutore interfecit. Mox falsis Alcimi accusationibus incitatus contra Judam mittit Bacchiem; sed Judas utranque comprimit. Tandem, vers. 26, Demetrius mittit Nicanorem; sed hunc quoque vincit et occidit Judas, caputque ejus cum manu suspendit contra Jerusalem.

1. Anno centesimo quinquagesimo primo, exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, et ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam, et regnavit illic. 2. Et factum est, ut ingressus esset domum regni patrum suorum, comprehenderit exercitus Antiochum et Lysiam, ut adducerent eos ad eum. 3. Et res ei innotuit; et ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum. 4. Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui: 5. et venerunt ad eum viri iniqui et impii ex Israel: et Alcimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos. 6. Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Judas, et fratres ejus, omnes amicos tuos, et nos dispersit de terra nostra. 7. Nunc ergo mitte virum, cui credis, ut eat, et videat exterminium omne quod fecit nobis, et regionibus regis: et puniat omnes amicos ejus, et adjutores eorum. 8. Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen, magnum in regno, et fidelem regi: et misit eum, 9. ut videret exterminium quod fecit Judas; sed et Alcimum impium constituit in sacerdotium, et mandavit ei facere ultionem in filios Israel. 10. Et surrexerunt, et venerunt cum exercitu magno in terram Juda: et miserunt nuntios, et locuti sunt ad Judam, et ad fratres ejus, verbis pacificis in dolo. 11. Et non intenderunt sermonibus eorum: viderunt enim quia venerunt cum exercitu magno. 12. Et convenerunt ad Alcimum et Bacchidem congregatio scribarum requirere quae justa sunt: 13. et primi, Assidai qui erant in filiis Israel, et exquirebant ab eis pacem. 14. Dixerunt enim: Homo sacerdos de semine Aaron venit, non decipiet nos. 15. Et locutus est cum eis verba pacifica: et juravit illis, dicens: Non inferemus vobis malum, neque amicis vestris. 16. Et crediderunt ei: et comprehendit ex eis sexaginta viros, et occidit eos in una die, secundum verbum quod scriptum est: 17. Carnes sanctorum tuorum, et sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Jerusalem, et non erat qui sepeliret. 18. Et incubuit timor et tremor in omnem populum, quia dixerunt: Non est veritas et iudicium in eis; transgressi sunt enim constitutum, et jusjurandum quod juraverunt. 19. Et movit Bacchides castra ab Jerusalem, et applicuit in Bethzecha: et misit, et comprehendit multos ex eis qui a se effugerant, et quosdam de populo mactavit, et in puteum magnum projecit. 20. Et commisit regionem Alcimo, et reliquit eum eo auxilium in adiutorium ipsi. Et abiit Bacchides ad regem: 21. et satis agebat Alcimus pro principatu sacerdotii sui, 22. et convenerunt ad eum omnes qui perturbabant populum suum, et obtinuerunt terram Juda, et fecerunt plagam magnam in Israel. 23. Et vidit Judas omnia mala quae fecit Alcimus, et qui cum eo erant, filiis Israel, multo plus quam Gentes. 24. Et exiit in omnes fines Judaeae in circuitu, et fecit vindictam in viros desertores, et cessaverunt ultra exire in regionem. 25. Vidit autem Alcimus quod praevalluit Judas, et qui cum eo erant: et cognovit quia non potest susinere eos, et regressus est ad regem, et accusavit eos multis criminibus. 26. Et misit rex Nicanorem unum ex principibus suis nobilioribus: qui erat inimicitias exercens contra Israel: et mandavit ei evertere populum. 27. Et venit Nicanor in Jerusalem cum exercitu magno, et misit ad Judam, et ad fratres ejus verbis pacificis cum dolo, 28. dicens: Non sit pugna inter me et vos: ve-

niam cum viris paucis, et videam facies vestras cum pace. 29. Et venit ad Judam, et salutaverunt se invicem pacifice: et hostes parati erant rapere Judam. 30. Et innotuit sermo Judæ, quoniam cum dolo venerat ad eum: et conterritus est ab eo, et amplius noluit videre faciem ejus. 31. Et cognovit Nicanor quoniam denudatum est consilium ejus: et exivit obviam Judæ in pugnam juxta Cauharsalama. 32. Et ceciderunt de Nicanoris exercitu fere quique millia viri, et fugerunt in civitatem David. 33. Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, et demonstrare ei holocaustata quæ offerebantur pro rege. 34. Et irridens sprexit eos, et pollut: et locutus est superbe, 35. et juravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Judas et exercitus ejus in manus meas, continuo cum regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna. 36. Et intraverunt sacerdotes, et steterunt ante faciem altaris et templi: et flentes dixerunt: 37. Tu, Domine, elegisti domum istam ad invocandam nomen tuum in ea, ut esset domus orationis et obsecrationis populo tuo. 38. Fac vindictam in homine isto, et exercitu ejus, et cadant in gladio: memento blasphemias eorum, et ne dederis eis ut permaneant. 39. Et exiit Nicanor ab Jerusalem, et castra applicuit ad Bethoron: et occurrit illi exercitus Syriæ. 40. Et Judas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris; et oravit Judas, et dixit: 41. Qui missi erant a rege Sennacherib, Domine, qui blasphemaverunt te, exiit angelus, et percussit ex eis centum octoginta quinque millia: 42. sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie, et sciant cæteri quia male locutus est super sancta tua: et judica illum secundum militiam illius. 43. Et commiserunt exercitus prælium tertia decima die mensis Adar; et contrita sunt castra Nicanoris, et cecidit ipse primus in prælio. 44. Ut autem vidit exercitus ejus quia cecidisset Nicanor, projecerunt arma sua, et fugerunt; 45. et persecuti sunt eos viam unius diei, ab Adazer usquequo veniatur in Gazara, et tubis cecinerunt post eos cum significationibus: 46. et exierunt de omnibus castellis Judææ in circuitu, et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus. 47. Et acceperunt spolia eorum in prædam, et capti Nicanoris amputaverunt, et dexteram ejus, quam extenderat superbe, et attulerunt et suspenderunt contra Jerusalem. 48. Et lætatus est populus valde, et egerunt diem illam in lætitia magna. 49. Et constituit agi omnibus annis diem istam, tertia decima die mensis Adar. 50. Et siluit terra Juda dies paucos.

Ver. 4.
Historia
Antiochi
et Demetrii.

1. ANNO 131 (GRÆCORUM) EXIIT DEMETRIUS SELEUCI FILIUS AB URBE ROMA. — Ut historiam hanc ab ovo intelligas, nota ex Appiano, Justino et aliis Antiochum Magnum cum Annibale devictum a L. Scipione, et Romanis pacem cum eo inisse, ac obsidem pacis misisse Romanum filium, juniorem Antiochum Epiphanem, cap. 1, 11. Mortuo Antiocho Magno successit filius senior Seleucus Philopator, qui fratrem suum Antiochum Epiphanem Roma revocavit ad se, ut ejus opera Syriam recuperaret et Egyptum occuparet, ac ejus loco obsidem Romanis dedit filium suum Demetrium decennem, de quo hic agitur. Defuncto paulo post Seleuco successit frater Antiochus Epiphanes, qui 12 annis regnavit: quibus exactis moriens substituit sibi filium Antiochum Eupatorem puerum novennem. Demetrius Romæ id audiens petiit a Romanis missionem, ut regnum paternum, quod ei tanquam Seleuci senioris Epiphanis fratris filio jure debebatur, excluso Eupatore puero consobrino suo, adiret. Negarunt Romani, faveruntque

Eupatori, a quo quasi puero nil metuebant. Videns id Demetrius clam Roma fugit in Syriam: Syrii id audientes tormatim ad eum, quasi legitimum regni successorem, confluerunt; imo milites Eupatoris ab eo ad Demetrium, quasi regem, defecerunt, ejusque jussu Eupatorem cum tutore Lysia occiderunt: Demetrius ergo Antiochum occupans in ea cepit regnare annum ætatis ægens 23, nam decimo ætatis anno a Seleuco patre obses missus fuit Romam, ibique mansit tota vita Antiochi Epiphanis patris sui per tres annos: eo mortuo ætatis suæ anno 23, in Syriam rediit, et regnum avitum recepit. Audi Appianum in Syriaco: « Senatus letus audit Antiochum (Epiphanem) qui paucis annis generose regnaverat tam cito mortuum. Attamen Demetrius Seleuci filium nepotem Magni Antiochi, consobrimum hujus pueri (Eupatoris) adhuc in urbe obsidem, ingressum jam annum vigesimum tertium, quamvis rogantem, et dicentem se propiorem heredem, noluit in regnum deducere, existimans conducibilium

sibi regi Syriam a puero quam a viro. » Et statim: « Demetrius rursus patres adit rogans, ut saltem obses esse desineret, quandoquidem permutatus sit Antiocho, qui tunc defunctus erat. Et cum ne hoc quidem impetraret, clam aufugit navigio, exceptisque a Syris magna gratulatione regnum adeptus est, Lysia prius interfecto, mox et puero, ejectoque Heraclida, et Tymarcho ut rebellis occiso, qui alioquin etiam Babylonis prefecturam male administraverat. Quamobrem Soter appellatus est, orto a Babylonis prefectura. » Hanc ergo ob causam Demetrius hic cognominatus fuit Soter, id est salvator, inquit Eusebius in Chron. et Appianus in Syriaco.

ASCENDIT CUM PAUCIS IN CIVITATEM MARITIMAM, — scilicet Tripolim, ut dicitur II Mach. XIV, 1, ibique a suis Syris ut legitimus rex agnitus cepit regnare, donec exercitus Syriacus Eupatoris audiens ejus adventum, eum Antiochiam invitavit ad occupandum regni Syriæ metropolim. Unde sequitur: 2. ET FACTUM EST, UT INGRESSUS EST DOMUM REGNI PATRUM SUORUM (id est urbem regiam, regniq; metropolim, puta Antiochiam), COMPREHENDIT EXERCITUM (Syriacus Eupatoris favens Demetrio, ad eumque quasi legitimum regem transiens) ANTIOCHUM (Eupatorem) ET LYSIAM (ejus tutorem), UT ADIUCERENT FOS AD EUM, — Demetrium.

3. ET RES EI INNOTUIT. ET AIT: NOLITE MIHI OSTENDERE FACIEM EORUM, — q. d. Nolo eos videre, ne Eupatoris consobrini mei pueri aspectu ad misericordiam et vitam ei condonandam flectar, q. d. Malo eos aspiciere mortuos quam vivos, ne si ego eos occidam, habear sevus et crudelis: vos ergo, quasi inscio me, eos occidite, ut solus secure sine æmulo regnem: unde sequitur:

4. ET OCCIDIT EOS EXERCITUS. — Hinc patet Eupatorem vix biennium regnasse; cepit enim regnare post mortem patris Antiochi Epiphanis, quæ contigit anno 149 Græcorum, ut dictum est, desinit vero anno 151 Græcorum, quo Demetrius regnum adiit, et Eupatorem jam 14 annorum occidit, ut liquet ex vers. 1.

Porro Eupator tam cito regno et vita deo vindicæ spoliatus est; tum ob scelera patris Antiochi Epiphanis; tum ob sua, præsertim ob perjurium quo fidem Judæ et Judæis datum violavit, ut dictum est cap. præced. vers. 62.

5. ET ALICUIUS DUX EORUM, QUI VOLEBAT FIERI SACERDOS — summus, id est Pontifex. Impius et ambitiosus Aleimus invidens Judæ Pontificatum et Principatum, eum ab Antiocho Eupatore obtinuit, eoque occiso eundem sibi dari, vel potius datum confirmari petiit a Demetrio, et obtinuit. Fuit ergo ipse Pseudo-Pontifex, imo Apostata et proditor Israelis: nam omnes veri Israelitæ Judam Machabeum heredem pro vero Pontifice et Principe.

6. PERDIDIT JUDAS ET FRATRES EJUS, OMNES AMICOS TUOS, — puta duces et milites Syros, quos contra eos misit Antiochus Epiphanes, ejusque filius Eupator, quorum ille tuus fuit patruus, hic

consobrinius, q. d. Mille ergo, o Demetri, mecum duces cum copiis, qui Judam hostem tuum Pontificatum et Principatum privet, meque tibi amicum et fidum in ejus locum substituat. Credidit Demetrius scelesto Aleimo calumniatori, missisque cum eo Bacchidem contra Judam.

8. ET ELEGIT REX (Demetrius) EX AMICIS (amicis) SUIS BACCHIDEM, QUI DOMINABATUR (quasi prefectus et Vice rex), TRANS FLUMEN — Euphratem in Mesopotamia: hæc enim inter Tigrim et Euphratem interjaacet, hisque undique ambitur, et cingitur, indeque vocatur Mesopotamia, q. d. in medio duorum fluminum sita.

13. ET PRIMI ASSIDÆI, — de quibus cap. II, vers. 42, qui erant viri pii, religiosi, ac zelosi, ideoque cum Juda pro Israele fortissime depugnantes, qui nimis creduli Aleimo quasi sacerdoti Aaronico ab eo decepti, capti et cæsi sunt.

16. SECUNDUM QUOD SCRIPTUM EST, — Psalm. LVIII, vers. 2.

17. CARNES SANCTORUM TUORUM — Hebræice צַדִּיקֵי חַסִּדְיָהָה; unde nomen Assidæi, id est sancti, pii et misericordes. Ad litteram ergo de Assidæis hic ab Aleimo occisis, ante tot centenos annos illo Psalmo vaticinatus est David.

23. ET VIDIT JUDAS, — Judas se opposuit Aleimo, cæterisque apostatis Israelis, eosque quasi loco lanaviit et discepit.

26. ET MISIT REX NICANOREM, — loco Bacchidis, cum validioribus copiis, ut Judam et Judæos contereret, et Aleimum everberet.

27. ET VENIT NICANOR. — Hic multa supplenda et intexenda sunt, quæ narratur II Machab. XIV, nimirum Nicanorem prefectum fuisse elephaniorum, qui missu Demetrii veniens in Judæam, illico omnes Gentiles in ea reliquos, æque ac apostatas Judæorum ad se evocavit, ex eisque copias contra Judam et Judæos instruxit. Judas cum suis de more ad preces, et bei open implorandam confugit. Simon frater Judæ in aciem contra Nicanorem processit; sed videns tantas ejus copias, exterritus retrorsum abiit. Nicanor metuens Judæ vires et victorias, petiit cum eo colloqui, et de pace pacisci. Judas die dicta comparul solus, sed juxta se in latebris milites armatos constituit, ut si quis dolus patresceret, illico ad se defendendum accurrerent. Verum nullus tunc fuit dolus, sed serio rem egit Nicanor, ac cum Juda sincere pacem inuit. Videns hoc, dolensque Aleimus, Nicanorem apud regem Demetrium accusavit, quod infideliter res regis egisset, ac cum Juda hoste amicitiam contraxisset. Rex hac de re indignans acres ad Nicanorem dedit litteras, quibus jussit ut Judam caperet, et ad se Antiochiam perduceret. Nicanor acceptis litteris satagit regis jussa explere, ac Judam per dolum et pristinae amicitie simulationem capere, et ad regem mittere. Adverit id Judas, ac se ab eo subduxit, ut hic narratur. Quare Nicanor aperto Marte Judam aggressus, ab eo cæsus capiteque truncatus fuit.

Vers. 31. 31. ET EXIIT OBVIAM JUDÆ IN PUGNAM JUXTA CA-
PHARSALAMA, — id est juxta Antipatridem; nam
urbis hæc amœna et dives in tribu Manasse, postea
ab Herode Ascalonita instaurata, et aucta a
patre suo Antipatro, dicta est Antipatris, vel An-
tipatrida, ad quam et Jerusalem captivus abduc-
tus est S. Paulus stipatus 470 millibus, *Act. XXIII.*
Hodie villa est quæ Assur dicitur. Ita Adrichomius
et alii.

Vers. 32. 32. ET FUGERUNT (reliqui a Juda non occisi) IN
CIVITATEM DAVID, — puta in arceem Sion, quam
Antiochiste obtinebant.

Vers. 34. 34. ET POLLUIT. — profanavit templum in Sion
inferendo in illud Gentiles idololatras cum suis
idolis et spurciis. Secundo et aptius « polluit »
ipso « sacerdotes, » uti addunt Græca, ipsos co-
gendo ut cibos immundos et pollutos comedere-
nt, vel Deo offerrent.

LOCUTUS EST SUPERBE, — blasphemans templum,
legem et Deum; ideoque quasi alter Sennacherib
cæsus est, *vers. 38 et 47.* Cum enim quidam e Ju-
dæis dixissent esse Deum vivum in cælo, qui
mandasset servari sabbatum, respondit Nicanor:
« Et ego potens sum super terram, qui impero
sumi arma (in sabbato), et jussa regis impleri, »
II *Machab. xv.* ubi et additur linguam Nicanoris
blasphemam, idcirco paulo post fuisse minutim
concisam et avibus ad devorandum projectam.

35. ET JURAVIT CUM IRA DICENS: NISI TRADITUS
FERRIT JUDAS, etc., succendam domum istam, — id
est succendam templum. Fusius hæc omnia nar-
rantur, II *Machab. cap. xiv et xv, vers. 3.*

43. ET COMMISERUNT PRAELIUM TERTIA DECIMA MEN-
SIS ADAR (februarii) ET CONTRITA SUNT CASTRA NI-
CANORIS (cæsis 35 millibus), ET CECIDIT IPSE PRI-
MUS, — ut qui primus et dux fuerat in blasphemia
et culpa, primus pariter et dux cæterorum foret
in pœna et vindicta. Addit Goriionides Judam pro-
vocasse Nicanorem ad duellum, in eoque eum
occidisse. Audi eum, *cap. xxi:* « Misit ad Nicanorem
Judas, dicens: Quando accingis te, egredere
in agrum, et ostendam solum virum quem etiam
intra penetrabilia quæsisisti. En is expectat te in
convalle et plantis. » Et paulo post: « Vidit Ju-
das in pugna Nicanorem habentem in sua manu
gladium evaginatum; clamansque ait: Contra te,
o Nicanor; et cum curreret contra illum in fer-
voris sui virtute, avertit Nicanor humerum suum,
et fugit a facie Judæ. At Judas apprehendit eum,
percutissitque gladio suo, et dissecut in duas par-
tes. » Verum hæc confecta videntur. In tanto enim
hostium numero totis aciebus preliandum erat,

non sigillatim duellandum. Additur II *Mach. xv.*
Judam suis narrasse somnium, quo Onias osten-
derat sibi Jeremiam porrigentem aureum gla-
dium, dicentemque: « Accipe sanctum gladium
munus a Deo, in quo dejicies adversarios populi
mei Israel, » illoque eos animæ ad pugnam
certamque victoriam.

43. ET TUNIS CECIDERUNT POST EOS CUM SIGNIFI-
CATIONIBUS, — nimirum certa tubarum modula-
tione significantes hostes esse profligatos, ideo-
que fugere, ut hoc signo Judæi undequaque ex-
citi accurrerent, ac fugientes persequerentur et
mactarent. Unde sequitur:

46. ET EXIERUNT DE OMNIBUS CASTELLIS (oppidis,
pagis et vicis) JUDÆE IN CIRCUITU, ET VENTILABANT
EOS CORNIBUS, — id est dejiciebant et repellebant
eos suis armis et gladiis, sicut tauri suis cornibus
dejiciunt agnos, vel segetes.

ET CONVERTERANTUR ITERUM AD EOS, *q. d.* Hostes
a Judæis undique concurrentibus repulsi, reverten-
bantur ad Judam, et Judæos se insequentes, ibi-
que ab eis profligati.

CECIDERUNT OMNES GLADIO, ET NON EST RELICTUS
EX EIS NEC UNUS, — *q. d.* Omnes ad unum fuere
mactati, ita ut ne unus quidem evaderet, foret-
que tantæ cladis superstes. Magna et insolita fuit
hæc Judæ victoria, et Nicanoris strages, idque
ob ejus superbiam et blasphemiam. Hoc ergo se-
cundo Nicanoris prælio ceciderunt militum ævus
33 millia, sicut primo prælio *vers. 32,* ceciderant
quinque millia.

47. ET CAPUT NICANORIS AMPUTAVERUNT, ET DEK-
TERAM EJUS, QUAM EXTENDERAT SUPERBE (contra tem-
plum minans, juransque se illud combusturum,
vers. 35), ET SUSPENDERUNT CONTRA JERUSALEM, —
in arce Sion, II *Machab. xv.* sic suspensum fuit
caput Goliath a Davide cæsi, et Holofernis a Ju-
dith, et Saulis a Philisthæis, I *Regum cap. ultim.*

49. ET CONSTITUIT (Judas) AGI (quasi festum ce-
lebrari) OMNIBUS ANNIS DIEM ISTUM TERTIA DECIMA
DIE MENSIS ADAR, — qua pariter olim Judæi ab
Aman destinati internecioni per Esther liberati
fuerant. Unde dies hæc et festum vocatur *Prælio
Mardochei;* hoc enim festum liberationis per Es-
ther et Mardocheum celebratur 14 die Adar, fes-
tum vero hoc ob cæsum Nicanorem 13 die Adar,
II *Machab. xiv, 37.*

ET SILEUIT TERRA JUDA DIES PAUCOS, — scilicet us-
que ad annum sequentem, qui fuit Græcorum
132, quo Demetrius novum ducem novumque
exercitum in Judæam immisit, cum quo Judas
conflicens occubuit, ut audiemus *cap. ix.*

CAPUT OCTAVUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

*Recessendum fortis et fidelis facta Romanorum, ob quæ Judas cum eis foedus traxit. Unde Romani jubent
Demetrio ut cesset ab infestatione Judæorum.*

1. Et audivit Judas nomen Romanorum, quia sunt potentes viribus, et acquiescunt ad
omnia quæ postulantur ab eis: et quicumque accesserunt ad eos, statuerunt cum eis amicitias,
et quia sunt potentes viribus. 2. Et audiverunt prælia eorum, et virtutes bonas quas fe-
cerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos, et duxerunt sub tributum: 3. et quanta fecerunt
in regione Hispaniæ, et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri, quæ
illic sunt, et possederunt omnem locum consilio suo et patientia: 4. locaque quæ longe
erant valde ab eis, et Reges qui supervenerant eis ab extremis terræ, contriverunt,
et perusserunt eos plaga magna; cæteri autem dant eis tributum omnibus annis. 5. Et Phil-
lippum et Persen Cæteorum regem, et cæteros qui adversum eos arma tulerant, contri-
verunt in bello, et obtinuerunt eos: 6. et Antiochum Magnum, regem Asia, qui eis pugnam
intulerat, habens centum viginti elephantos, et equitatum, et currus, et exercitum magnum
valde, contrivit ab eis. 7. Et quia ceperunt eum vivum, et statuerunt ei ut daret ipse, et
qui regnarent post ipsum, tributum magnum, et daret obsides, et constitutum, 8. et regio-
nem Indorum, et Medos, et Lydos, de optimis regionibus eorum: et acceptas eas ab eis, de-
derunt Eumeni regi. 9. Et quia qui erant apud Helladam, voluerunt ire, et tollere eos: et
annotuit sermo his, 10. et miserunt ad eos ducentum unum, et pugnaverunt contra illos, et
cecidierunt ex eis multi, et captivas duxerunt uxores eorum, et filios, et diriperunt eos, et
terram eorum possederunt, et destruxerunt muros eorum, et in servitum illos redegerunt
usque in hunc diem: 11. et residua regna, et insulas, quæ aliquando restiterant illis, exter-
minaverunt, et in potestatem redegerunt. 12. Cum amicis autem suis, et qui in ipsis requiem
habebant, conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna quæ erant proxima, et quæ erant
longe: quia quicumque audiebant nomen eorum, timebant eos; 13. quibus vero vellent
auxilio esse ut regnarent, regnabant; quos autem vellent, regno deturbabant: et exaltati
sunt valde. 14. Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, ut ma-
gnificaretur in ea. 15. Et quia curiam fecerunt sibi, et quotidie consulebant trecentos vi-
ginti, consilium agentes semper de multitudine, ut quæ digna sunt, gerant: 16. et commit-
tunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universæ terræ suæ, et
omnes obediunt uni, et non est invidia neque zelus inter eos. 17. Et elegit Judas Eupolemmum,
filium Joannis, filii Jacob, et Jasonem, filium Eleazari, et misit eos Romam constituturæ cum
illis amicitiam et societatem: 18. et ut auferrent ab eis jugum Græcorum, quia viderunt
quod in servitum premerent regnum Israel. 19. Et abierunt Romam viam multam valde,
et introierunt curiam et dixerunt: 20. Judas Machabæus, et fratres ejus, et populus Judæo-
rum miserunt nos ad vos statuere vobiseum societatem et pacem, et conscribere nos socios
et amicos vestros. 21. Et placuit sermo in conspectu eorum. 22. Et hoc rescriptum est, quod
rescripserunt in tabulis æreis, et miserunt in Jerusalem, ut esset apud eos ibi memoriale
pacis et societatis. 23. BENE SIT ROMANIS, et genti Judæorum, in mari et in terra, in æternum:
gladiusque et hostis procul sit ab eis. 24. Quod si insitit bellum Romanis prius, aut omni-
bus sociis eorum in omni dominatione eorum: 25. auxilium feret gens Judæorum, prout
tempus dictaverit, corde pleno: 26. et præstantibus non dabunt, neque subministrabunt tri-

trum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis : et custodient mandata eorum, nihil ab eis accipientes. 27. Similiter autem et si genti Judeorum prius acciderit bellum, adjuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit : 28. et adjuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis : et custodient mandata eorum absque dolo ; 29. secundum hæc verba constituerunt Romani populo Judeorum. 30. Quod si post hæc verba hi aut illi addere aut demere ad hæc aliquid voluerint, facient ex proposito suo : et quæcumque addiderint vel demperint, rata erunt. 31. Sed et de malis, quæ Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei dicentes : quare gravasti jugum tuum super amicos nostros, et socios Judæos ? 32. Si ergo iterum adierint nos, ad verum te faciemus illis iudicium, et pugnabimus tecum mari terraque.

4. ET ADHUC JUDAS NOMEN (famam bellicæ fortitudinis et virtutum politicarum) ROMANORUM. — Nota : *Ts* « auditivus », significat heroica facta Romanorum, quæ deinceps narrantur auditu et fama fuisse perlata ad Judam et Judeos ; hinc tamen non sequitur omnia illa esse vera. Fama enim sæpe major est veritate, ac rem supra veritatem adanget, vel detorquet, dum quisque famæ ex suo aliquid addit, vel demit, uti quotidie in narrationibus non tantum auditorum, sed et oculatorum testium experimur. Hoc responderi posset Novantibus, qui lib. Machabeorum e canone expungunt, objectantes eos hic majora tribuere Romanis quam eis tribuant Livius, Florus, Diodorus, Plutarchus. Ita Serarius, Sallianus, Sanchez et alii. Verum si presse singula, quæ de eis hic dicuntur, examinentur, nihil est invenire quod falsi argui possit, quodque recte cum historicis profanis conciliari nequeat, ut sigillatim ostendam. Sic in Evangelis multa a Judæis dicuntur de Christo, ut, quod sit Samaritanus, potator vini, dæmoniachus, quæ fuere falsissima ; sed Judæos ea dixisse verissimum est, et hoc tantum vult Scriptura, uti docet S. Augustinus, Quæst. VI ad Orosium.

ACQUIESCUNT AD OMNIA QUÆ POSTULANTUR AB EIS, — si nimirum postulata sint æqua et justa, nec Romanorum commodis vel juribus contraria.

2. ET ADHUC JUDAS ET JUDEI PRAELIA FORUM ET VIRTUTES DONAS. — Græco *ἀνδραγαθίας*, id est virilitatis, strenuitatis, res fortiter gestas, fortitudines, preclare facta ; nam *ἀνδραγαθία* idem est quod viriliter ago, virum me gero, fortiter ago, fortiter et bonum virum me præsto.

QUAS Fecerunt in Galatia, — hæc enim sub hoc tempus armis subegere Romani, ut patet ex Livio, Josepho, Justino et aliis. Per Galatas intelligit Gallo-Grecos, quos Romani bello appellaverunt, eo quod Antiochum Magnum contra Romanos pugnantem adjuvissent, unde contra eos miserunt Manilium Volsonem qui eos vicit, et post biennium de eis triumphavit, teste Livio, lib. XXXVIII.

3. ET QUANTA Fecerunt in regione Hispaniæ (eam per multa et longa bella sibi subjungendo) ; ET QUOD IN POTESTATEM REDEGERUNT METALLA ARGENTI ET AURI QUÆ ILLIC SUNT. — Nam auri et argenti fodinas feracissimas illo ævo fuisse in Hispania,

tesantur Plinius, Strabo et alii. Argenti fodinas etiamnum ibi esse testatur Mariana alicque chronographi et historici. Vide Pinedam, lib. IV *De rebus Salomonis*, cap. IV, num. 6.

ET POSSEDERUNT OMNEM LOCUM (omnes urbes et arcas Hispaniæ) CONSILIO SUO ET PATENTIA. — Græce *μακροθυμία*, id est longanimitate, quam maxime Romani ostenderunt in domanda Hispania : nam eam omnem non domuerunt, nisi post 23 annos quibus assidue, sed successive progrediendo, cum ejus incolis bella gesserunt ; nam alias provincias longe citius occuparunt. Ita Livius, Diodorus, Justinus, Florus et alii. Porro in Hispania præclaras res gesserunt Scipio Africanus, ejusque pater et patruus.

Moraliter discit hic a Romanis omnes hostes, tam corporis quam animæ, adeoque omnes cupiditates et passiones animi, omniaque vitia superari consilio et patientia, id est longanimitate, longanimique constantia et perseverantia in illis debellandis ; nil enim tam insolitum, tam potens, tam efferum, quod consilium et constantia non edomant, uti docent S. Basilius, Cassianus et alii.

Mystice Hugo : Sancti, ait, possident cælum consilio, dum scilicet sequuntur consilium Christi : « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum, » *Matth.* v ; terram vero possident patientia, juxta illud Christi ibidem : « Beati milites, quoniam ipsi possidebunt terram. » Rursum Martyres obtinent cælum patientia, Confessores consilio.

4. LOCAQUE QUÆ LONGE ERANT VALDE AB EIS (tunc in Asia, tunc in Africa, ac præsertim Carthagine, Romæ æmulam, etc.) CONTRIVERUNT. — Bella enim Romanorum cum Annibale et Carthaginensibus per Q. Fabium Maximum, et P. Scipionem Africanum hoc tempore gesta fuere, unde de iis hæc versus explicat Josephus.

5. ET PHILIPPUM, ET (ejus filium spurium) PERSEM (quem Livius alicque vocant *Perseum*) CÆTÆRUM (id est Macedonum, uti dixi cap. I, et Epiri) REGEM, etc., CONTRIVERUNT, — per L. Æmiliam Paulum, qui post bellum quatuor annorum Perseum captum Romam in triumphum duxit, ac Macedoniam Epirumque Romanis subjectis anno urbis conditæ 585.

6. ET ANTIOCHUM MAGNUM (patrem Seleuci et Antiochi Epiphaniæ, avum Demetrii æque ac Antiochi Eupatoris) CONTRIVIT AB EIS, — puta a Romanis per Scipionem Asiaticum, fratrem Scipionis Africani. Nam, ut ait Livius, lib. XXXVII : « Ad 30 millia pedum eo die ceciderunt, equitum quatuor millia, mille 400 capti, et quindecim cum rectoribus elephantum : » nec mirum Antiochum contra Romanos in aciem eduxisse 120 elephantos, cum idem contra Ptolomæum Epiphanem eduxerit centum et duos, teste Polybio, lib. V.

7. ET QUIA CÆPERUNT TEM VIVUM. (Hoc non asserunt Appianus, Livius et Justinus, sed nec negant, imo subdiciant, dum narrant Antiochum hæc a Romanis fuisse constrictum et conclusum, ut quasi captus Scipioni victori manus dederit, concesseritque omnia quæ postulabat, ac presertim) TRIBUTUM MAGNUM, (bis mille talentorum quotannis, tam a se quam a suis posteris pendendum) ; ET DARET OBSIDES, — inter quos primarius fuit Antiochus Epiphaniæ junior ejus filius.

ET CONSTITUIT, — Græce *διέταξε*, id est distributionem et divisionem, ut scilicet, diviso ejus regno in duas partes, unam meliorem daret Eumeni regi Pergami, suo æmulo, et amico Romanorum ; alteram vero viliorem sibi servaret, ac fero in Syria sola, locisquæ cis Taurum montem sitis regnaret : hoc enim quasi constitutum regnum suorum pensum Romanis dare coactus fuit Antiochus unde explicans subdit :

8. ET REGIONEM JUDEORUM, — ita vocat provincias ultra Taurum montem sitas, ab Antiocho occupatas, uti ex Procopio, Strabone et aliis demonstrat Serarius.

ET MEDOS, ET LYDOS DE OPTIMIS REGIONIBUS HÆREM, (q. d. Antiochus coactus fuit cedere Romanis regiones ultra Taurum sitas, item Mediam et Lydiam, quæ erant optimæ regiones ipsius, ac patrum et posterorum ejus, quas) AB EIS ACCEPTAS (Romanis) DEDERUNT EUMENI REGI — Romanorum amico, sed Antiochi inimico. Id prædixit Daniel, cap. XI, vers. 8. Vide ibi dicta.

9. ET QUIA QUI ERANT APUD HELLADAM (Græce, « in Hellade, » id est in Græcia : nam *Ἑλλάς*, id est Græci), VOLUERUNT IRE ET TOLLERE EOS — furim, et per insidias trucidare legiones Romanorum, in vicinis vicinia degentes. Respicit quoque ad Ætolos, qui primi e Græcis cum Romanis bellarunt. Horum enim dux Damocritus T. Quintio Flaminio potenti responsum dedit, se id in Italia daturum, cum Ætoli ad Tiberim castra possissent.

10. ET INNOTUIT SERMO (res, sive cædis machinatio) IIS (scilicet Romanis).

ET MISERUNT (Romani) AD EOS (Græcos) DUCEM UNUM, — Nabim, ac deinde alios, qui variis conflictibus paulatim domare et subegere Græcos universos, uti narrat Livius et alii.

12. CUB AB EIS ADIEM, ET QUI IN EIS REQUIEM HABEBANT, (Græce, qui acquiescebant Romanis, illorum jussu vel postulatis sese accommodantes, fideliter)

CONSERVAVERUNT AMICITIAM, — eosque ad magnas opes et honores evertent, uti de Eumene jam dictum est. Idem contigit Geloni regi Syracensium et Massinisse regi Numidiæ, et Ptolomæis Philometori, et Physconi regibus Ægypti.

14. NEC INDEBATOR PURPURA, — id est purpureo paludamento, quasi cæterorum rex, vel imperator. Nam alioqui Senatores Romani purpurea toga ornabantur. Alia erat ergo purpura consularis, alia regiæ ; imo consules proprie non habebant togas purpureas, sed purpura tantum prætextas, uti ex Livio docet Sallianus.

15. ET QUIA (quod) CURIAM Fecerunt, — id est senatum virorum senum et sapientum, puta Patriciorum, eisque curiam ædificaverunt, ut in ea quotidie congregarentur de re publica consilia sua votaque collaturi.

ET QUOTIDIE CONSULEBANT (consultabant inter se) 320 VIRI, — senatores, sive patricii. Romulus primo statuit centum senatores ; mox crecente Republica Romanorum auxit eorum numerum ad ducentos : inde Tarquinius Priscus, ait Halicarnassæus, ad trecentos, imo 320, ut hic dicitur, Græco vero tumultuante excrevit ad sexcentos, inde ad 900 et 1000, uti narrat Livius, Florus et alii.

16. ET COMMITTUNT UNI HOMINI MAGISTRATUM SUUM, — nam in periculis Romani creabant unum dictatorem qui toti Republicæ preesset. Alias duos creabant consules, sed ita ut unus foris bella gereret ; alter domi solus Republicam administraret. Quod si plura ingruerent bella diversis in locis, unus uni exercitui et provinciæ, alter alteri præerat. Quin et si uterque consul in iisdem castris essent, alternis diebus eis præerat singuli, ut scilicet unus die haberet fasces et imperaret, alter altero, ut patet ex elade Cannensis, quæ sub hoc tempus contigit hæc de causa, quod illo die præerat castris Varro Consul, qui non audito socio consule Paulo cum Annibale confligit infelicissime. Sic alternis diebus jus imperandi habebant Strategii in Græcia, Epistatæ Athenis, et Decemviri Romæ : hi enim decimo die jus populo singuli reddebant, ait Livius, lib. III, Diodorus, Plutarchus et alii. Putat Emmanuel Sa Judam, narratione aliquorum deceptum, putasse Rome unicum fasces magistratum, uti opinionem Dictatura præbuerat occasionem, cum tamen illa, nec annua fuerit, nec ordinarius magistratus, uti fuit Consulatus.

ET NON EST INVIDIA, NEQUE ZELOS INTER EOS. — Non erat invidia apud Romanos primos, qui pacis contenti, opes et honores spernebant, uti fuere Camillus, Cincinnatus, Curius, Fabius, etc., sed posteri eorum inhiantes opibus et dignitatibus Republicæ, tempore Jude Machabæi cæpere laborare ambitione et invidia, sed interna : non enim audebant exterius eam proderi, ne haberentur superbi, avari, ideoque a gubernatione repellerentur : quare exterius non apparebat in

els invidia, vel zelus, id est emulatio et contentio ut ait hic Judas; sed paulo post interna ambitio et invidia in externam erupit, cum Marius contra Syllam bello civili contendit, Julius Cæsar contra Pompeium, Augustus contra Antonium; tuncque respublica eorum pessumdata est, ac aristocraticæ successit monarchia Augusti et sequentium imperatorum. Audi Catonem apud Sallustium, *De Bello Catilinario* cap. lvi: « Nolite existimare majores nostros armis Respublicam ex parva magnam fecisse. Si ita esset, multo pulcherrimam eam nos haberemus. Quippe sociorum, atque civium, præterea armorum, et equorum major copia nobis quam illis est; sed alia fuere, que illos magnos fecerunt, que nobis nulla sunt: domi industria, foris justum imperium, animus in consulendo liber, neque libidini, neque delicto obnoxius. Pro his nos habemus luxuriam, atque avaritiam, publice egestatem, privatam opulentiam; laudamus divitias, sequimur inertiam: inter bonos et malos discrimen nullum, omnia virtutis præmia ambitio possidet. Neque mirum, ubi vos separatim sibi quisque consilia capitis, ubi domi voluptatibus, hic pecuniæ, aut gratiæ servitis. Eo fit ut impetus fiat in vacuum Respublicam. »

17. ET ELEGIT JUDAS EPOPELUM, etc., ET JASONEM, — id est Josue, vel Jesum; sic enim Hebraice vocabatur; sed quia Hebræi Græcis erant subditi a tempore Alexandri Magni, hinc pariter Græca assumpsere nomina, ut pro « Jesus, » id est « salvator, » vocarentur « Jason, » id est « sanator » ab *ἴασις*, id est sano. Sic Epolemus, Menelaus, Alcimus Græca sunt nomina, et talia amiebant Apostata, ut Antiochi, Demetrii et Græcorum gratiam inirent.

FILIUM ELEAZARI. — Aliqui putant hunc Jasonem fuisse filium Eleazari fratris Judæ Machabei, de quo cap. ii, 3, alii Eleazari senis nonagenarii, qui pro lege Moisi generosum obiit martyrium, II Machab. xviii; sed nil certi hic statui potest.

ET MISIT EOS ROMAM CONSTITUTURE CUM ILLIS AMICITIAM. — Precebat Judas hinc validis copiis Demetrii, inde dolis Menelai, Jasonis et Alcimi Pseudo-Pontificum, ideoque apostatarum) æmulorum et hostium suorum: ac videbat se cum paucis fidis Judæis diu eis resistere non posse. Præterea ergo ad Romanos tunc rerum dominos confugit, eorumque opem fœdus ineundo impetravit: quod ex voto successit. Nam Romani scripserunt ad Demetrium, jusseruntque ei ut Judam et Judæos deinceps non infestaret. Nec erat in hoc fœdere periculum idololatriæ, aut alterius mali, quia Romani omnibus gentibus permittebant suos deos patriamque religionem. Erant enim politici, nec nisi politici regimen suum servare, et pro pagare studebant, ad quod valde sibi utile fore sciebant, si gentium jura et nomina non mutarent, sed eas patriis legibus et numinibus vivere snerent. Secus fuit in Josaphat rege Juda, qui a

Propheta reprehensus fuit. II Paral. xix; que cum idololatra Joram rege Israël fœdus et conjugium contraxisset: per hoc enim idololatria ingressa est, et pervasit regnum Juda. Sic David, persecutionem sustinens, a Saul confugit ad Achis regem Gethi, idololatram. I Reg. xvii. Idem cum Naas rege Ammon fœdus inivit, II Reg. x; et cum Tholmai rege Gessur, cujus filiam duxit uxorem, II Reg. iii, versu 3. Sic Abraham, Isaac et Jacob cum Palestinis et Syris idololatriæ fœdera sanxerunt, Gen. cap. xiv, et xvi et xvii. Licite ergo, imo pie et sancte Judas cum Romanis pactum inivit, ut eorum ope patriam, rempublicam, Ecclesiam, veramque fidem et religionem, quam Antiochus et apostata evertere conabantur, tueretur et propugnaret; esto Ruperlus Hilsensis et alii contrarium sentiant, ut dicam cap. seq. vers. 18.

Dices: Hoc fœdus cum Romanis fuit occasio cur Romani paulo post Judæam subegerint, et deinde rebellantem everterint. Respondeo. Causa hujus subactionis non fuit fœdus, sed Hyrcani et Aristobuli nepotum Simonis Machabei contentio de Principatu. Hi enim arbitrum delegerunt Pompeium, qui Principatum recte adjudicavit Hyrcano, quasi seniori; sed cum Aristobulus repugnaret, ac Jerusalem caperet. Pompeius eum cum urbe expugnavit, et consentiente Hyrcano Judæam Romanis subiecit, ut fuse narrat Josephus.

21. IN TABULIS AEREIS. — Romani scribebant sua fœdera æque ac leges in tabulis æreis, quas publice appendebant ad eorum perpetuitatem, ac ne quis ea læceres vel abolere posset.

23. BENE SIT ROMANIS ET GENTI JUDEORUM. — Est hoc inivum et auspiciam fœderis, quo fœderi bene ominantur, et felicitatem appetuntur, q. d. Quod felix faustumque sit Romanis, æque ac Judæis, fœdus utrimque inimus bene precantes, ut illud utrisque contra hostes salutare, æque ac perpetuum sit.

25. AUXILIUM FERET (ROMANIS BELLO APPETITIS) GENS JUDEORUM, PROUT TEMPUS DICTAVERIT CORAM PLENO, — id est sincero, integro, perfecto, q. d. Sincerissime, integerrime et promptissime Judæi juvabunt Romanos, si bellum eis ingruerit: unde pro « corde pleno, » versu 27, dicitur « ex animo. »

26. ET PRÆLIANTIBUS (JUDÆIS, ROMANI) NON DABUNT, NEQUE SUBMINISTRABUNT TRITICUM, ARMA, PECUNIAM, NAVES. — Sed hæc omnia suo sumptu præstabant Judæi, ut gratis succurrant Romanis; alioqui enim Romanorum non tam essent fœderati et amici, quam mereantur prælio conducti. Amicitia enim gratuliam et liberalem opem amico egentem præstandam postulat.

ET CUSTODIENT MANDATA FORUM, — ut pro Romanis militantes Judæi Romanorum ducei per omnia subsint, perinde ac si is Judæus esset, ejusque mandata plane exsequantur, uti faciunt ceteri milites Romani: alioqui enim frustraneum esset Judæorum auxilium, si ipsi sua consilia a Roma-

nis diversa; imo subinde adversa sequi vellent. Sic enim schisma facerent in exercitu, eumque hosti cædendum objicerent.

27. SIMILITER AUTEM, etc. — q. d. Simile auxilium gratuitum plane, sincerum et liberale præstabant Romani Judæis, si a quopiam bello læcessantur.

30. QUOD SI, POST HEC VERBA, HI AUT ILLI (ROMANI, AUT JUDÆI) CONDITIONIBUS FœDERIS JAM DIC-

tis) ADDERE, AUT DEMERE ADILEC ALIQUID VOLUERINT, FACIENT EX PROPOSITO SUO, — scilicet ex communi utriusque partis voluntate et consensu.

31. SCRIBSIBUS EI, — Demetrio, ut Judæos vexare desistat. Sed antequam hæc litteræ ad Demetrium venirent, ille jam miserat Bacchidom, cum quo Judas conflixerat vicique sed occubuit, ut audiemus cap. sequenti.

CAPUT NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Bacchides, a Demetrio remissus in Judæam, eam vastat: Judas, octingentos duntaxat in aciem educens, cum eo configit et vincit; sed, dum fugientes insequitur, a tergo læsus gloriose cadit. Mox Judæi cum Bacchide paciscuntur, qui dum socios Judæ affligit, Judæi prohi Judæ defuncto substituntur Jonatham ejus fratrem, vers. 28. Inde, vers. 35, filii Jambri capiunt, caduntque Joannem fratrem Jonatham, qui proinde Joannis necem ulciscitur: mox, vers. 44, cum Bacchide configit, cæditque mille viros; Alcimus quoque a Deo percutitur, vers. 44. Bacchides, vers. 58, ab apostatis in Judæam revocatus, nunc dolo capere Jonatham, nunc vi satagit, sed ubique repulsus, tandem casis apostatis cum Jonatha stabili fœdus inivit.

1. Interea, ut audivit Demetrius quia cecidit Nicanor et exercitus ejus in prælio, apposuit Bacchidem et Alcimum rursus mittere in Judæam, et dextrum cornu cum illis. 2. Et abiierunt viam quæ ducit in Galgala, et castra posuerunt in Masaloth, quæ est in Arbellis: et occupaverunt eam, et peremerunt animas hominum multas. 3. In mense primo anni centesimi et quinquagesimi secundi, applicuerunt exercitum ad Jerusalem: 4. et surrexerunt, et abiierunt in Bersam viginti millia virorum, et duo millia equitum. 5. Et Judas posuerat castra in Laia, et tria millia viri electi cum eo; 6. et viderunt multitudinem exercitus, quia multi sunt, et timerunt valde: et multi subtraxerunt se de castris, et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. 7. Et vidit Judas quod defluxit exercitus suus, et bellum perurgebat eum, et contractus est corde, quia non habebat tempus congregandi eos, et dissolutus est. 8. Et dixit his qui residui erant: Surgamus, et eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversus eos. 9. Et avertebant eum, dicentes: Non poterimus, sed liberemus animas nostras modo, et revertamur ad fratres nostros, et tunc pugnabimus adversus eos; nos autem pauci sumus. 10. Et ait Judas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis; et si appropriavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, et non inferamus crimen gloriæ nostræ. 11. Et movit exercitus de castris, et steterunt illis obviam: et divisi sunt equites in duas partes, et fundibularii et sagittarii præbant exercitum, et primi certaminis omnes potentes. 12. Bacchides autem erat in dextro cornu, et proximavit legio ex duabus partibus, et clamabant tubis. 13. Exclamaverunt autem et hi, qui erant ex parte Judæ, etiam ipsi, et commota est terra a voce exercituum: et commissum est prælium a mane usque ad vesperam. 14. Et vidit Judas quod firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris, et convenerunt cum ipso omnes constantes corde: 15. et contrita est dextera pars ab eis, et persecutus est eos usque ad montem Azoti. 16. Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quod contritum est dextrum cornu, et secuti sunt post Judam, et eos qui cum ipso erant, a tergo: 17. et ingravitum est prælium, et ceciderunt vulnerati multi ex his et ex illis. 18. Et Judas cecidit, et ceteri fugerunt. 19. Et Jonathas et Simon tulerunt Judam fratrem suum, et sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin. 20. Et flevit omnis populus Israel planctu magno, et lugebat dies multos, 21. et dixerunt: Quomodo cecidit potens, qui salvum facie-